

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
I. ÚVOD: SPOLEČENSKÁ FUNKCE RODINY A RODINNÁ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICE	9
I. 1. RODINA A JEJÍ FUNKCE VE SPOLEČNOSTI Z HLEDISKA STÁTU	10
I. 2. STRUKTURÁLNÍ LHOSTEJNOST SPOLEČNOSTI VŮČI RODINĚ	12
I. 3. VÝCHODISKA RODINNÉ POLITIKY	13
I. 4. TYPOLOGIE RODINNÉ POLITIKY	14
I. 5. AUTONOMIE RODINY A ÚLOHA STÁTU	15
I. 6. VÝVOJ RODINNÉ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE	16
I. 7. INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ RODINNÉ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE	19
I. 8. ZÁVĚR	20
II. SOCIODEMOGRAFICKÁ SYNTÉZA PODMÍNEK RODINNÉHO ŽIVOTA V ČR	21
II. 1. POPULAČNÍ VÝVOJ	22
II. 1. 1. Počet obyvatel a věková struktura	22
II. 1. 2. Sňatečnost	23
II. 1. 3. Rozvodovost	25
II. 1. 4. Porodnost a plodnost	28
II. 1. 5. Potratovost	32
II. 1. 6. Mezinárodní srovnání	34
II. 2. PROMĚNY RODINNÉHO ŽIVOTA	36
II. 2. 1. <i>Formy rodinného života</i>	36
II. 2. 2. <i>Proměny ve vnitřních rodinných vztazích</i>	51
II. 2. 2. 1. Celkový kontext	51
II. 2. 2. 2. Chápání rodinných rolí a dělba práce v rodině	53
II. 2. 2. 2. 1. Mateřství a otcovství	55
II. 2. 2. 2. 2. Dělba práce v rodině	56
II. 2. 2. 2. 3. Mezigenerační vztahy a vzájemná pomoc	57
II. 2. 2. 3. Dysfunkční rodiny	60
II. 2. 2. 4. Násilí v rodině	65
II. 3. SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÁ SITUACE ČESKÝCH RODIN	69
III. LEGISLATIVNÍ A INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PODPORY RODINY V ČESKÉ REPUBLICE	85
III. 1. PRÁVNÍ ZÁKLAD ŽIVOTA RODIN	86
III. 1. 1. <i>Rodinné právo v České republice</i>	86
III. 1. 1. 1. Vývoj legislativní úpravy rodinného práva od roku 1963 dosud	86
III. 1. 1. 2. Současná úprava rodinného práva	90
III. 1. 1. 2. 1. Manželství	90
III. 1. 1. 2. 2. Vztahy mezi rodiči a dětmi	94

III. 1. 1. 2. 3. Výživné	97
III. 1. 1. 3. Další prameny rodinného práva	99
III. 1. 1. 4. Tendence vývoje	99
III. 1. 2. Trestněprávní ochrana rodiny	99
III. 1. 2. 1. Systém trestněprávní ochrany rodiny v platném právním řádu	99
III. 1. 2. 2. Rozbor skutkových podstat vybraných trestných činů	102
III. 1. 2. 3. Tendence vývoje trestněprávní ochrany rodiny	106
III. 1. 3. Legislativní rámec náhradní rodinné péče	106
III. 1. 3. 1. Formy náhradní rodinné péče	106
III. 1. 3. 2. Zprostředkování náhradní rodinné péče	108
III. 1. 3. 3. Tendence vývoje	111
III. 2. FINANČNÍ PODPORA RODINY (KOMPENZACE NÁKLADŮ – OCENĚNÍ VÝKONŮ)	113
III. 2. 1. Rodinné dávky v rámci systému sociálního zabezpečení	113
III. 2. 1. 1. Sociální ochrana rodiny a lidská práva	113
III. 2. 1. 2. Sociální ochrana rodiny ve třech pilířích systému sociálního zabezpečení	115
III. 2. 1. 3. Charakteristika dávkových systémů	116
III. 2. 1. 3. 1. Systém dávek státní sociální podpory	117
III. 2. 1. 3. 2. Systém dávek sociální péče	121
III. 2. 1. 3. 3. Dávky nemocenského pojištění se vztahem k rodině	124
III. 2. 1. 3. 4. Dimenze rodiny v důchodovém pojištění	126
III. 2. 1. 4. Diskutované otázky konstrukce rodinných dávek v rámci státní sociální podpory	126
III. 2. 1. 5. Závěr:	129
III. 2. 2. Podpora rodiny v daňové politice	130
III. 2. 2. 1. Úvod k systému daňové podpory	130
III. 2. 2. 2. Současný stav	130
III. 2. 2. 3. Analýza účinnosti současné daňové podpory	131
III. 2. 2. 4. Možný směr budoucího vývoje: druhá etapa reformy veřejných financí a rodiny s dětmi	133
III. 2. 2. 5. Analýza plánovaných opatření druhé etapy reformy veřejných financí z pohledu rodin s dětmi	134
III. 2. 2. 6. Závěr	135
III. 2. 3. Další formy finanční podpory rodin ve veřejném sektoru	136
III. 2. 3. 1. Doprava	136
III. 2. 3. 2. Kulturní zařízení, historické památky apod.	137
III. 2. 3. 3. Závěr	137
III. 3. SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO RODINY	138
III. 3. 1. Stávající legislativa a typologie sociálních služeb	138
III. 3. 2. Základní teze k reformě veřejné správy v oblasti sociálních služeb	141
III. 3. 3. Financování systému sociálních služeb	141
III. 3. 3. 1. Současný stav	141
III. 3. 3. 2. Deficity současného systému financování sociálních služeb	142
III. 3. 3. 3. Navrhované řešení financování sociálních služeb v rámci nové legislativní úpravy	143
III. 3. 4. Nová legislativa	143
III. 3. 5. Závěr	143
III. 4. RODINA A ZAMĚSTNÁNÍ	145
III. 4. 1. Situace na trhu práce	145
III. 4. 2. Flexibilní formy zaměstnání a pracovní právo	148
III. 4. 3. Mateřská a rodičovská dovolená	151
III. 4. 4. Služby péče o děti	154
III. 5. RODINA A VZDĚLÁNÍ	159
III. 5. 1. Úvod	159
III. 5. 2. Předškolní výchova	160
III. 5. 3. Primární vzdělávání	161
III. 5. 3. 1. Participace rodičů na obsahu a formě vzdělávání	162
161 III. 5. 3. 2. Výuka předmětu rodinná výchova	162
III. 5. 4. Sekundární vzdělávání	162
III. 5. 5. Terciární vzdělávání	163

III. 5. 6. Závěr.....	163
III. 6. RODINA A ZDRAVÍ.....	165
III. 6. 1. Životní styl.....	165
III. 6. 2. Zdravotní stav dětské populace a rodina.....	165
III. 6. 3. Boj proti drogám, alkoholu a tabáku.....	167
III. 6. 4. Prorodinná opatření ve sféře zdravotnických služeb.....	168
III. 6. 4. 1. Domácí péče.....	168
III. 6. 4. 2. Péče o seniory.....	169
III. 6. 4. 3. Lůžková péče o děti.....	170
III. 6. 4. 4. Zvláštní dětská zařízení.....	170
III. 6. 5. Zdravotněpolitické aspekty boje proti domácímu násilí.....	171
III. 6. 6. Závěr.....	171
III. 7. RODINA A BYDLENÍ.....	172
III. 7. 1. Úvod.....	172
III. 7. 2. Základní charakteristiky bytového fondu s ohledem na rodinu.....	173
III. 7. 3. Popis a analýza hlavních programů a nástrojů podpory bydlení v ČR.....	174
III. 7. 3. 1. Programy Ministerstva pro místní rozvoj.....	175
III. 7. 3. 2. Programy Státního fondu pro rozvoj bydlení.....	178
III. 7. 3. 3. Nástroje bytové politiky Ministerstva financí.....	179
III. 7. 3. 4. Nástroje bytové politiky Ministerstva práce a sociálních věcí.....	181
III. 7. 4. Závěr.....	182
III. 8. RODINA SE SPECIFICKOU POTŘEBOU POMOCI.....	184
III. 8. 1. Rodina se členem se zdravotním postižením.....	184
III. 8. 1. 1. Popis hlavních problémových okruhů a stávajících nástrojů podpory.....	184
III. 8. 1. 1. 1. Rodina s dítětem se zdravotním postižením.....	184
III. 8. 1. 1. 2. Rodina s rodičem nebo jiným dospělým členem se zdravotním postižením.....	186
III. 8. 1. 1. 3. Rodina se členem se zdravotním postižením – společné problémové oblasti.....	187
III. 8. 1. 2. Žádoucí a připravovaná opatření v souvislosti s hlavními problémovými oblastmi.....	189
III. 8. 1. 3. Závěr.....	190
III. 8. 2. Rodina se seniorem.....	192
III. 8. 2. 1. Hlavní problémové oblasti.....	192
III. 8. 2. 2. Stávající nástroje podpory rodin se seniory.....	194
III. 8. 2. 3. Závěr.....	196
III. 8. 3. Rodiny přistěhovalců.....	197
III. 8. 3. 1. Role rodiny v životě přistěhovalců v České republice.....	197
III. 8. 3. 2. Ochrana rodin cizinců a jejich podpora ze strany státu.....	198
III. 8. 3. 3. Závěr.....	202
III. 8. 4. Romská rodina.....	203
III. 8. 4. 1. Demografické charakteristiky a specifika romské rodiny.....	203
III. 8. 4. 2. Problémové oblasti a stávající nástroje podpory.....	203
III. 8. 4. 2. 1. Vzdělanostní úroveň.....	203
III. 8. 4. 2. 2. Postavení na trhu práce a závislost na systému sociální ochrany.....	205
III. 8. 4. 2. 3. Způsob bydlení a horší zdravotní stav.....	206
III. 8. 4. 3. Závěr.....	207
III. 9. PODPORA RODINY NA ÚROVNI KRAJŮ A OBCÍ.....	208
III. 9. 1. Základní principy regionální rodinné politiky.....	208
III. 9. 2. 1. Legislativní a institucionální zajištění regionální rodinné politiky.....	209
III. 9. 2. 2. Současná rodinná politika na úrovni krajů.....	209
III. 9. 2. 3. Rodinná politika na úrovni obce.....	211
III. 9. 3. Závěr.....	212
III. 10. RODINNÁ POLITIKA A POJETÍ RODINY V EVROPSKÉ UNII.....	214
III. 10. 1. Rodina v evropské sociální politice.....	214
III. 10. 2. Rodina v dalších politikách Evropské unie.....	216
III. 10. 3. Pojetí rodiny v právu Evropské unie.....	216
III. 10. 3. 1. Judikatura Evropského soudního dvora.....	216

III. 10. 3. 2. Pojetí rodiny v Chartě základních práv	217
III. 10. 3. 3. Definice rodiny v evropských legislativních normách.....	217
<i>Příloha: Citované výzkumné zprávy a literatura</i>	<i>220</i>